

Жигалкіна Я. О.,

аспірант кафедри цивільного права № 1
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

ОЗНАКИ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1. Становлення України як соціальної держави потребує чіткої законодавчої регламентації відносин, пов'язаних з благодійництвом. Враховуючи те, що в різних сферах суспільного життя набули поширення такі явища як пожертва; меценатство, спонсорство, гуманітарна допомога, особливої актуальності набуває необхідність вибудовування системи взаємовигідного співробітництва між благодійними організаціями і органами державної влади (органами місцевого самоврядування) як рівноправними суб'єктами взаємодії вцілях об'єднання спільних зусиль для реалізації пріоритетних для країни соціально значущих програм. Йдеться про можливість благодійної організації зайняти своє місце в системі соціально-орієнтованих організацій, тобто тих непідприємницьких юридичних осіб, які не ставлять за основну мету своєї діяльності одержання прибутку і розподіл його між учасниками (засновниками), а здійснюють безкорисливу діяльність в інтересах суспільства або окремих категорій осіб. Основним напрямом соціально-орієнтованих організацій є соціальна мета, так само як і у благодійних організацій - благодійництво.

2. Правова основа діяльності благодійних організацій на сьогодні врегульована нормами Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі – Закон). Благодійна організація — недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності. Під благодійною діяльністю розуміється добровільна особиста та/або майнова допомога для сприяння законним інтересам фізичних осіб, неприбутковим організаціям або територіальним громадам у різних сферах життєдіяльності, а також розвитку і підтримки цих сфер у суспільних інтересах.

Благодійна організація визнається юридичною особою і має властиві їй ознаки: публічність виникнення і припинення; відокремлене

майно; можливість від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав; нести самостійну відповідальність, оскільки і засновники і благодійна організація не відповідають за зобов'язаннями одне одного; бути позивачами і відповідачами в суд.

Благодійна організація - юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності. Метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій.

Як і будь-яка інша юридична особа, благодійні організації набувають прав та обов'язків з моменту їх державної реєстрації, яку проводять державні реєстратори за їх місцезнаходженням відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців", а припиняють – з моменту виключення з Єдиного державного реєстру підприємств, установ і організацій України. Створення благодійної організації проходить два етапи: волевиявлення на створення та державна реєстрація.

Засновниками благодійних організацій можуть бути фізичні особи, які досягли 18 років, а також юридичні особи, крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб публічного права. Вони приймають рішення про утворення юридичної особи, затверджують їх установчі документи та склад органів управління та приймають інші рішення, пов'язані з їх діяльністю. Благодійні організації можуть мати, крім засновників, інших учасників, що вступили до їх складу в порядку, встановленому їхніми статутами.

Засновники, створивши благодійну організацію, передають у власність останньої свої внески, які разом із внесками інших благодійників становитимуть майно організації, щодо якого остання має право здійснювати будь-які правочини, що не суперечать її статутним цілям та законодавству. Майно благодійної організації може формуватися також за рахунок гуманітарної допомоги, що надходить в Україну, — коштів, матеріальних і нематеріальних активів, цінних паперів, які передаються (пересилаються), тощо.

Як суб'єкт цивільних відносин благодійні організації наділяються цивільною правосуб'єктністю. Але правоздатність таких організацій є спеціальною відповідно до встановлених цілей діяльності і має чітко визначене Законом коло прав і обов'язків.

Благодійні організації можуть створюватися як: благодійне товариство, благодійна установа або благодійний фонд. Конкретний вид (організаційно-правова форма) вказаної організації визначається засновниками такої організації.

Благодійним товариством є благодійна організація, яка створена не менше ніж двома засновниками та діє на підставі статуту. Благодійною установою визнається благодійна організація, установчий акт якої визначає активи, які один або кілька засновників передають для досягнення цілей благодійної діяльності за рахунок таких активів та/або доходів від таких активів. Благодійним фондом визнається благодійна організація, яка діє на підставі статуту, має учасників та управляється учасниками, які не зобов'язані передавати цій організації будь-які активи для досягнення цілей благодійної діяльності. Благодійний фонд може бути створено одним чи кількома засновниками. Активи благодійного фонду можуть формуватися учасниками та/або іншими благодійниками.

3. Таким чином, благодійні організації є непідприємницькими юридичними особами, яким притаманні усі ознаки непідприємницької юридичної особи, а саме: мета, яка має суспільно значущі цілі залежно від сфери діяльності й окреслюється засновниками; створення без наміру отримання прибутку, хоча можливість здійснення підприємницької діяльності, яка щодо основної мети має підпорядкований характер, не виключається; закріплення майна на праві власності; заборона на розподіл прибутку між учасниками (засновниками); самостійна майнова відповідальність за своїми зобов'язаннями.

Найголовнішою ознакою будь-якої соціально-орієнтованої організації, є відсутність отримання прибутку, але це не виключає можливості вести підприємницьку діяльність, але вона може здійснюватися лише остільки, оскільки це служить досягненню цілей, заради яких створена така організація; сама діяльність повинна відповідати цілям функціонування організації; (прибуток від підприємницької діяльності повністю спрямовується на досягнення основної мети

соціально-орієнтованої організації і не може бути розподілений серед її учасників (засновників).

Тому, виходячи з вищевикладеного, вважаємо за можливе розглядати благодійну організацію як соціально-орієнтовану організацію. Це відповідає і світовому досвіду існування непідприємницьких соціально-орієнтованих організацій, які можуть створюватися для досягнення різноманітних соціальних, культурних, освітніх, наукових та управлінських цілей, включаючи і благодійні.

Філонова Ю. М.,

аспірант кафедри цивільного права № 2
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

ЗАХИСТ РЕЧОВИХ ПРАВ НА ЧУЖЕ МАЙНО: ПОЛОЖЕННЯ РИМСЬКОГО ПРАВА ТА СУЧАСНІСТЬ

1. Положення римського приватного права забезпечували захист прав на чужі речі. Римське право виокремлює три види прав на чужі речі, такі як сервітути, емфітевзис, суперфіцій та заставне право. Сервітути – це право користуватись чужою річчю в одному або кількох відносинах. Існували такі види сервітутів: 1) земельні (предіальні): сільські та міські; 2) особисті: узуфрукт (*usufructus*), квазіузуфрукт (*quasi usufructus*), узуз (*usus*), право користуватись чужим житлом (*habitatio*). Сервітути встановлювались цесією, мандипацією, традицією, судовим рішенням, заповітом, преторськими едиктами та за давністю.

2. Захист сервітутних прав здійснювався у випадках їх встановлення, здійснення та припинення. Припинення сервітутів наступало у разі його тривалого невикористання, при поєднанні в одній особі і власника пануючої і власника обслуговуючої ділянки,